

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet SOU 2024:89 Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem

Er beteckning: KN2024/02514

Sammanfattning

Länsstyrelsen ser positivt på en övergång till ett auktionssystem. Vid en övergång anser Länsstyrelsen att det alternativ som innebär att tillstånd eller tillåtlighet ges till ett urval av befintliga projekt som regeringen bedömer lämpligt, med statlig prissäkring eller liknande åtaganden, bör väljas. Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att befintliga projekt bör provas utifrån dagens prövningssystem och att föreslagna regelförenklingar bör genomföras för dessa. Länsstyrelsen instämmer i att ansvaret för auktionssystemet bör placeras på en central myndighet.

Del II En övergång till ett auktionssystem

Länsstyrelsen instämmer i att en övergång till ett statligt auktionssystem är lämplig. Det rådande marknadsbaserade och exploatörsdriva systemet är ineffektivt och ger inte förutsättningar för att snabbt ställa om till ett fossilfritt energisystem. Vindkraft till havs bedöms som en viktig förnybar energikälla som kan ge energisystemet en stor mängd förnybar energi på relativt kort tid, i jämförelse med andra energislag. Att en övergång till ett auktionssystem är lämplig styrks även av att andra länder övergivit system där inslag av projektörsdriven exploatering funnits. Sverige bör ha ett system likt den etablerade ordningen i Europa.

Länsstyrelsen välkomnar även ett system där frågan om områdets lämplighet för vindkraft avgörs slutligt i ett tidigt skede då detta bör skapa trygghet för en fortsatt detaljprojektering av ett område. Med dagens system kan projekt avslås i ett sent skede på grund av till exempel avstyrkan från en kommun eller påverkan på

försvarsintressen som inte har kunnat beaktas på ett tillräckligt tydligt sätt under prövningen.

Länsstyrelsen bedömer även att ett auktionssystem skulle bidra väsentligt till att hushålla med resurser hos berörda myndigheter. Prövningar av havsbaserad vindkraft kräver ett omfattande granskningsarbete som behöver involvera en stor bredd av kompetenser inom flera olika myndigheter och delar av myndigheter. Med dagens system kan omfattande resurser behöva läggas på projekt som inte kommer att kunna genomföras, till exempel på grund av att hemliga försvarsintressen inte kan beaktas i ett tidigt skede eller att flera projektörer söker tillstånd på samma plats. Länsstyrelsen delar därför utredningens bild att dagens system leder till ett betydande förgävesarbete som kan motverkas genom övergång till ett auktionssystem.

Hur övergången ska gå till

Länsstyrelsen anser att det förslag som benämns alternativ 3, att ge tillstånd eller tillåtighet till ett urval av befintliga projekt som regeringen bedömer lämpligt med statlig prissäkring eller liknande åtaganden, bör väljas. Staten bör ta ett lika stort ansvar för utbyggnad av vindkraft som för utbyggnad av kärnkraft där förslag finns om bland annat förmånliga lån samt ett säkrat elpris. Jämförbara förutsättningar bör skapas för satsningar på havsbaserad vindkraft. Havsbaserad vindkraft har potential att ge stor effekt på energiomställningen på kort sikt. Om inte statlig prissäkring lämnas finns det en risk att det blir mindre attraktivt att bygga havsbaserad vindkraft jämfört med andra energislag, vilket riskerar att fördröja omställningen och försämra förutsättningarna för en nödvändig ökning av elproduktionen i Sverige.

Den tidsplan för genomförandet som redovisas, med ikraftträdande 1 juli 2026, bedöms som rimlig.

Regelförenklingar som ska gälla för befintliga projekt

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det är ändamålsenligt att låta befintliga projekt prövas utifrån dagens prövningssystem för att inte fördröja utbyggnaden av havsbaserad vindkraft.

När det gäller de regelförenklingar som föreslås har Länsstyrelsen främst beaktat de förslag som avser inom vilka delar av processen miljöbalken bör tillämpas. Länsstyrelsen ser positivt på utredningens

förslag, där prövning enligt miljöbalken föreslås ske endast inom tillståndsprövningen av vattenverksamhet, för åtgärder innanför territorialgränsen. Detta bör underlätta processen genom ökad tydlighet och bättre förutsättningar för en samlad bedömning av verksamhetens miljöpåverkan. Det är ur det hänseendet också positivt att en ökad flexibilitet för nätkoncessioner föreslås. Om prövningen av nätkoncessionen för en exportkabel sker utan beaktande av miljöbalkens bestämmelser bör en ökad flexibilitet inom nätkoncessionen öka förutsättningarna att anpassa kabeldragningen utifrån sådana hänsynsbehov som kan komma att uppmärksammas först vid prövningen enligt miljöbalken.

Del III Auktionssystemet

Auktionssystemets övergripande utformning

Länsstyrelsen instämmer i att ansvaret för auktionssystemet bör placeras på en central myndighet och att kravet om kommunal tillstyrkan för projekt inom territorialhavet bör tas bort. Att auktionssystemet placeras hos en myndighet bidrar till ett nationellt övergripande system, där samtliga samhällsintressen kan vägas in vid bedömning av lämplig lokalisering för havsbaserad vindkraft. Ett krav om kommunal tillstyrkan kan försvåra en sådan övergripande planering.

Det är viktigt att myndigheten gör hållbara bedömningar kring lokaliseringen av ny havsbaserad vindkraft och att påverkan på de nationella miljökvalitetsmålen inkluderas i så hög utsträckning som möjligt. Klimatkrisen ska inte lösas på bekostnad av andra miljökvalitetsmål. En helhetsbild kring Sveriges totala energibehov, inkluderat prognoser för energieffektivisering, bör beaktas när nya områden för havsbaserad vindkraft läggs ut för auktion.

Regeringens utpekande av områden för havsbaserad vindkraft

Länsstyrelsen ser fördelar med att havsbaserad vindkraft endast ska få uppföras i områden som regeringen har pekat ut på förhand. Den efterföljande processen bör därmed bli mer förutsägbar och tillståndsprövningen bör kunna genomföras snabbare. Länsstyrelsen ser även positivt på att en slutlig prövning utifrån 3 och 4 kap. miljöbalken görs i samband med utpekandet.

Att peka ut lämpliga områden ställer dock mycket stora krav på det planeringsunderlag som bedömningarna ska göras utifrån. Mycket kunskap har byggts upp inom de befintliga projekt som hittills har

påbörjats, men det finns fortsatt stora kunskapsluckor som behöver fyllas för att relevant planeringsunderlag, med god förankring, ska finnas tillgängligt vid utpekandet. Länsstyrelsen bedömer att ett fullgott sådant underlag saknas idag.

Tillstånd för havsbaserad vindkraft

Länsstyrelsen ser positivt på de ändringar som föreslås som gör att prövning av all exploatering som sker i samband med byggnation av havsbaserad vindkraft, enligt miljöbalkens bestämmelser, görs samlat av mark- och miljödomstol, och att regeringens roll som miljöprövande myndighet utgår. Länsstyrelsen har vid hantering av befintliga projekt upplevt att den dubbelprövning som nu sker skapar otydlighet kring när och av vem olika typer av miljöpåverkan ska beaktas och att detta påverkar möjligheten till ett helhetsperspektiv. Länsstyrelsen bedömer att mark- och miljödomstolarna är väl lämpade för att göra denna prövning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Ann Holmlid med miljöskyddshandläggare Karl-Martin Axelsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också energi- och klimatstrateg Maja Kling Ek medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

osman.djibril@regeringskansliet.se